

ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 26 marca 1999 r.

w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek.

Na podstawie art. 21 ust. 3, art. 34 ust. 2 oraz art. 49 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. Nr 133, poz. 884 i Nr 158, poz. 1043 oraz z 1998 r. Nr 113, poz. 714) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Upoważnienie do przeprowadzenia szkolenia przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek wydaje wojewoda na wniosek zainteresowanego podmiotu.

2. Wniosek o wydanie upoważnienia do przeprowadzenia szkolenia przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek powinien zawierać:

- 1) określenie jednostki organizacyjnej lub osoby ubiegającej się o upoważnienie,
- 2) określenie zakresu szkolenia, które wnioskodawca zamierza prowadzić,
- 3) wskazanie, czy upoważnienie ma mieć charakter stały czy jednorazowy,
- 4) wskazanie kierownika szkolenia lub innej osoby upoważnionej do występowania wobec wojewody w sprawach związanych ze szkoleniem,
- 5) informację o dotychczasowych szkoleniach prowadzonych przez wnioskodawcę, jeżeli wnioskodawca prowadził uprzednio szkolenia,
- 6) opis warunków szkolenia, w tym wskazanie miejsca odbywania wykładów i zajęć praktycznych, a także określenie miejsca przechowywania dokumentacji szkolenia i archiwum wydanych dokumentów.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, należy dołączyć:

- 1) szczegółowe programy szkolenia, zgodne z odpowiednimi programami, o których mowa w § 2,
- 2) wykaz kadry wykładowców i instruktorów realizujących zajęcia objęte programem szkolenia, z udokumentowaniem ich kwalifikacji, w tym praktyki uzasadniającej powierzenie obowiązków instruktora w ramach zajęć praktycznych,
- 3) oświadczenia osób objętych wykazem, o którym mowa w pkt 2, potwierdzające zgodę na współpracę z wnioskodawcą,
- 4) dokumenty potwierdzające prawo do korzystania z lokali wskazanych we wniosku jako miejsce pro-

wadzenia zajęć, a także dokumenty potwierdzające prawo do korzystania z siedziby, w której wnioskodawca zamierza przechowywać dokumentację i archiwum szkolenia,

5) wewnętrzny regulamin szkolenia, przedstawiany słuchaczom.

§ 2. 1. Ustala się program podstawowego szkolenia ogólnego dla kandydatów na przewodników turystycznych, określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

2. Ustala się programy podstawowego szkolenia specjalistycznego dla kandydatów na:

- 1) przewodników górskich, określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia,
- 2) przewodników miejskich, określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia,
- 3) przewodników terenowych, określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

3. Ustala się programy uzupełniającego szkolenia dla kandydatów na przewodników górskich klasy drugiej i pierwszej, określone w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

4. Ustala się program szkolenia dla kandydatów na pilotów wycieczek, określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia.

§ 3. 1. Warunkiem uzyskania uprawnienia przewodnika górskiego klasy trzeciej jest wykazanie się wiadomościami i umiejętnościami w zakresie przewidzianym programem szkolenia, niezbędnymi do:

- 1) prowadzenia wycieczek górskich pieszych w warunkach letnich wszystkimi szlakami oznakowanymi na określonym obszarze górskim, zwanym dalej „obszarem uprawnień”,
- 2) prowadzenia wycieczek autokarowych wszystkimi drogami na obszarze uprawnień.

2. Przewodnik górski klasy trzeciej, ubiegający się o uzyskanie uprawnień przewodnika górskiego klasy drugiej, powinien, oprócz wymagań określonych w ust. 1, spełniać następujące warunki:

- 1) posiadać co najmniej dwuletni staż przewodnika górskiego klasy trzeciej,
- 2) prowadzić wycieczki co najmniej przez 30 dni,
- 3) wykazać się wiadomościami i umiejętnościami z zakresu przedmiotów przewidzianych w programie szkolenia uzupełniającego,
- 4) w odniesieniu do przewodników beskidzkich lub sudeckich — posiadać uprawnienia przewodnika górskiego co najmniej na dwa obszary uprawnień, odpowiednio w Beskidach lub Sudetach.

3. Przewodnik górski klasy drugiej, ubiegający się o uzyskanie uprawnień przewodnika górskiego klasy pierwszej, powinien, oprócz wymagań określonych w ust. 1 i 2, spełniać następujące warunki:

- 1) posiadać co najmniej trzyletni staż przewodnika górskiego klasy drugiej,
- 2) prowadzić wycieczki co najmniej przez 50 dni, w warunkach letnich i zimowych, w klasie drugiej,
- 3) wykazać się wiadomościami i umiejętnościami z zakresu przedmiotów przewidzianych w programie szkolenia, niezbędnymi do prowadzenia wycieczek górskich w warunkach letnich i zimowych wszystkimi szlakami turystycznymi na obszarze uprawnień,
- 4) w odniesieniu do przewodników beskidzkich — posiadać uprawnienia przewodnika górskiego na wszystkie obszary Beskidów.

§ 4. Kandydaci na przewodników górskich, niezależnie od warunków określonych w § 3, powinni posiadać umiejętności zachowania się z grupą turystyczną w terenie nie oznakowanym, w warunkach zagrożeń występujących w górach.

§ 5. 1. Uprawnienia przewodnika górskiego — beskidzkiego nadaje się na obszary:

- 1) zachodni Beskidów Zachodnich, obejmujący Beskid Śląski, Beskid Mały, Beskid Makowski i Beskid Żywiecki do Przetęczy Sieniawskiej, wraz z położoną od nich na północ częścią Pogórza Karpackiego oraz Orawą,
- 2) wschodni Beskidów Zachodnich, obejmujący Beskid Wyspowy, Gorce, Beskid Sądecki, od Przetęczy Sieniawskiej do Przetęczy Tylickiej, wraz z położoną od nich na północ częścią Pogórza Karpackiego, a także Pieniny, Spisz i Orawę,
- 3) Beskidów Wschodnich, obejmujący Bieszczady i Beskid Niski od Przetęczy Tylickiej do Przetęczy Użockiej, wraz z położoną od nich na północ częścią Pogórza Karpackiego.

2. Uprawnienia przewodnika górskiego — tatrzańskiego nadaje się na obszar Tatr oraz obszar Podtatrza obejmującego Spisz, Orawę i Podhale.

3. Uprawnienia przewodnika górskiego — sudeckiego nadaje się na obszary:

- 1) zachodni Sudetów, obejmujący Karkonosze i Pogórze Karkonoskie, Góry i Pogórze Izerskie, Góry i Pogórze Kaczawskie, Rudawy Janowickie oraz Kotlinę Jeleniogórską, wraz z położoną od nich na północ częścią Przedgórze Sudeckiego,
- 2) wschodni Sudetów, obejmujący Góry Kamienne, Góry i Pogórze Wałbrzyskie, Góry Sowie, Góry Bardzkie, Góry Stołowe, Góry Bystrzyckie, Góry Orlickie, Masyw Śnieżnika, Góry Bialskie, Góry Złote, Góry Opawskie i Kotlinę Kłodzką, wraz z położoną od nich na północ częścią Przedgórze Sudeckiego.

4. Uprawnienia nadaje się na jeden lub więcej obszarów górskich wymienionych w ust. 1–3.

§ 6. 1. Ustala się następujące stopnie trudności tras i wycieczek prowadzonych przez przewodników górskich odpowiedniej klasy:

- 1) przewodnik górski klasy trzeciej jest uprawniony do prowadzenia pieszych wycieczek górskich w warunkach letnich szlakami oznakowanymi oraz wycieczek autokarowych,
- 2) przewodnik górski klasy drugiej jest uprawniony do prowadzenia pieszych wycieczek górskich wszystkimi szlakami turystycznymi w warunkach letnich oraz głównymi szlakami oznakowanymi w warunkach zimowych, a także wycieczek autokarowych; przewodnik górski tatrzański klasy drugiej jest ponadto uprawniony do prowadzenia pieszych wycieczek górskich po drogach taternickich do trzeciego stopnia trudności w lecie i do drugiego stopnia trudności w zimie,
- 3) przewodnik górski klasy pierwszej jest uprawniony do prowadzenia wycieczek górskich w warunkach letnich i zimowych wszystkimi szlakami turystycznymi na obszarze uprawnień oraz wycieczek autokarowych; przewodnik górski tatrzański klasy pierwszej jest ponadto uprawniony do prowadzenia pieszych wycieczek górskich po drogach taternickich do piątego stopnia trudności w lecie i do trzeciego stopnia trudności w zimie.

2. Stopień trudności tras oraz wycieczek prowadzonych przez przewodników górskich posiadających uprawnienia odpowiedniej klasy określają szczegółowe programy szkolenia specjalistycznego i uzupełniającego.

3. Prowadzenie wycieczek górskich w Tatrach powyżej piątego stopnia trudności w lecie i powyżej trzeciego stopnia trudności w zimie wymaga uprawnień przewodnika górskiego tatrzańskiego klasy pierwszej i dodatkowego szkolenia uzupełniającego, określonego w załączniku nr 5 do rozporządzenia.

§ 7. 1. Ustanawia się wykaz miast, w których do oprowadzania wycieczek są wymagane uprawnienia przewodnika miejskiego:

- 1) Gdańsk, Gdynia, Sopot (łącznie),
- 2) Kraków,
- 3) Poznań,
- 4) Toruń,
- 5) Warszawa,
- 6) Wrocław.

2. Uprawnienia przewodników miejskich w miastach wymienionych w ust. 1 obejmują także oprowadzanie po obiektach i obszarach znajdujących się w strefie podmiejskiej, jeżeli te obiekty i obszary są związane z historią, kulturą lub gospodarką miasta oraz są objęte wymaganym programem szkolenia przewodników miejskich.

§ 8. Organizator turystyki jest obowiązany, w obsłudze grupy turystów, do zapewnienia udziału:

- 1) przewodnika miejskiego — dla miast wymienionych w § 7 ust. 1,

- 2) przewodnika górskiego — na obszarach górskich określonych w § 5,
- 3) przewodnika terenowego lub przewodnika miejskiego w przypadkach, o których mowa w § 7 ust. 2, oraz w parkach narodowych, rezerwach udostępnianych do ruchu turystycznego, muzeach, w których nie oprowadza uprawniony pracownik, a także na obszarach, na których obowiązują przepisy porządkowe prawa miejscowego w zakresie ochrony zdrowia lub życia.

§ 9. Wojewodowie, zgodnie ze swoją właściwością, powołują komisje egzaminacyjne dla pilotów wycieczek oraz odrębne komisje egzaminacyjne dla przewodników turystycznych górskich, miejskich i terenowych.

§ 10. 1. Komisję egzaminacyjną dla przewodników turystycznych oraz komisję egzaminacyjną dla pilotów wycieczek powołuje się w składzie:

- 1) przewodniczący,
- 2) zastępca przewodniczącego,
- 3) członkowie w liczbie od 4 do 10 osób.

2. Osoby powołane do komisji egzaminacyjnej powinny spełniać następujące kryteria:

- 1) posiadać wykształcenie wyższe w zakresie objętym problematyką szkolenia lub
- 2) posiadać odpowiednio uprawnienia: przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek oraz wykazać się pięcioletnią czynną działalnością odpowiednio jako przewodnik turystyczny lub pilot wycieczek.

3. Członków komisji powołuje się spośród spełniających kryteria określone w ust. 2 przedstawicieli stowarzyszeń zrzeszających przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz organizacji biur podróży, a także spośród przedstawicieli:

- 1) muzeów — do komisji egzaminacyjnej dla przewodników miejskich,
- 2) odpowiednich dla obszaru uprawnień parków narodowych i krajobrazowych — do komisji egzaminacyjnych dla przewodników górskich i terenowych.

4. Sekretarzem komisji jest pracownik urzędu wojewódzkiego odpowiedzialny za sporządzenie dokumentacji z przebiegu egzaminu.

§ 11. 1. Powołanie do komisji egzaminacyjnej następuje na czas nie określony.

2. Członek komisji egzaminacyjnej może zostać odwołany w każdym czasie. W razie odwołania członka komisji wskazanego przez stowarzyszenie zrzeszające przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek, wojewoda występuje do stowarzyszenia o wskazanie innych kandydatów, chyba że odwołanie członków wiąże się ze zniesieniem komisji egzaminacyjnej.

3. Odwołanie członka komisji egzaminacyjnej następuje:

- 1) na wniosek członka komisji,
- 2) na wniosek przewodniczącego komisji, jeżeli członek komisji nie uczestniczy w jej pracach,
- 3) w razie utraty uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.

§ 12. 1. Komisje egzaminacyjne dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek działają poprzez zespoły egzaminacyjne, powoływane przez przewodniczącego komisji w składzie:

- 1) egzaminator, przewodniczący zespołu,
- 2) dwóch egzaminatorów, członków zespołu.

2. W pracach zespołu egzaminacyjnego uczestniczy także sekretarz komisji.

§ 13. Przewodniczący komisji wyznacza termin egzaminu i powołuje zespół egzaminacyjny na wniosek jednostki organizacyjnej lub osoby prowadzącej szkolenie przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek, nie później niż 30 dni od dnia złożenia wniosku.

§ 14. Egzamin dla kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek składa się z:

- 1) części teoretycznej, obejmującej zagadnienia, dla których programy szkolenia przewidują zajęcia teoretyczne,
- 2) części praktycznej, obejmującej zagadnienia, dla których programy szkolenia przewidują zajęcia praktyczne.

§ 15. 1. Do zadań komisji egzaminacyjnej oraz zespołu egzaminacyjnego należy:

- 1) przygotowanie tematów i testów egzaminu pisemnego,
- 2) przygotowanie zestawów pytań egzaminu ustnego,
- 3) określenie zadań do realizacji w ramach części praktycznej egzaminu,
- 4) przeprowadzenie egzaminu i wystawienie ocen.

2. Tematy, testy, zestawy pytań, o których mowa w ust. 1, oraz protokół przebiegu egzaminu stanowią jego dokumentację.

3. Protokół przebiegu egzaminu obejmuje w szczególności: listę osób, które zgłosiły się na egzamin, oceny wystawione przez każdego egzaminatora oraz uzgodnioną ocenę łączną, a także uwagi zgłaszane w trakcie trwania egzaminu przez jego uczestników. Protokół podpisują wszyscy członkowie zespołu egzaminacyjnego oraz sekretarz komisji.

§ 16. Osoba, która nie zdała egzaminu teoretycznego lub praktycznego, może przystąpić do egzaminu ponownie po upływie 30 dni.

§ 17. 1. Komisje egzaminacyjne języków obcych powołuje wojewoda spośród osób znajdujących się na liście Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, ogłoszonej w formie obwieszczenia, odrębnie dla każdego języka obcego.

2. Komisję egzaminacyjną powołuje się na stałe lub do przeprowadzenia jednego egzaminu.

3. Stałe komisje egzaminacyjne powołuje się, jeżeli liczba osób zgłaszających zamiar złożenia egzaminu ze znajomości języka obcego w danym województwie uzasadnia przeprowadzenie egzaminu co najmniej dwa razy w roku.

§ 18. 1. Komisja powoływana do przeprowadzenia jednego egzaminu ze znajomości języka obcego składa się z dwóch egzaminatorów z listy Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, z których jeden pełni obowiązki przewodniczącego komisji.

2. Komisja stała składa się z 3—5 egzaminatorów z listy Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, w tym przewodniczącego.

3. Komisja stała przeprowadza egzaminy w zespołach egzaminacyjnych wyznaczanych przez przewodniczącego, składających się z dwóch egzaminatorów, w tym przewodniczącego zespołu.

4. W pracach komisji egzaminacyjnej języków obcych i jej zespołu egzaminacyjnego uczestniczy sekretarz komisji, którym jest pracownik urzędu wojewódzkiego. Sekretarz jest odpowiedzialny za sporządzenie dokumentacji z przebiegu egzaminu.

§ 19. 1. Posiedzenia komisji egzaminacyjnych języków obcych odbywają się w terminach podanych do publicznej wiadomości co najmniej 30 dni przed datą egzaminu.

2. Zamiar zdawania egzaminu ze znajomości języka obcego mogą zgłaszać:

- 1) indywidualnie — osoby posiadające uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek,
- 2) zbiorowo — jednostki organizacyjne lub osoby upoważnione do przeprowadzenia szkolenia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, w imieniu uczestników szkolenia.

§ 20. 1. Do zadań komisji egzaminacyjnej języków obcych należy:

- 1) przygotowanie tematów i testów egzaminu pisemnego,
- 2) przygotowanie zestawów pytań egzaminu ustnego,
- 3) przeprowadzenie egzaminu i wystawienie ocen.

2. Tematy, testy, zestawy pytań, o których mowa w ust. 1, oraz protokół przebiegu egzaminu stanowią jego dokumentację.

3. Protokół przebiegu egzaminu obejmuje w szczególności: listę osób, które zgłosiły się na egzamin, oceny wystawione przez każdego egzaminatora oraz uzgodnioną ocenę łączną, a także uwagi zgłaszane w trakcie trwania egzaminu przez jego uczestników. Protokół podpisują wszyscy członkowie komisji lub zespołu egzaminacyjnego oraz sekretarz komisji.

§ 21. 1. Egzamin sprawdzający znajomość języka obcego przez przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. Nr 133, poz. 884 i Nr 158, poz. 1043 oraz z 1998 r. Nr 113, poz. 714), zwanej dalej „ustawą”, ma na celu stwierdzenie znajomości języka obcego w mowie i piśmie, z uwzględnieniem terminologii zawodowej, w stopniu umożliwiającym spełnianie obowiązków przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.

2. Egzamin ze znajomości języka obcego dla przewodników turystycznych obejmuje w szczególności:

- 1) wypowiedź ustną z zakresu wiedzy krajoznawczej,
- 2) część ustną w formie rozmowy, obejmującą rozumienie pytań zadawanych ustnie i płynne posługiwanie się językiem obcym przy udzielaniu odpowiedzi, zarówno z zakresu wiedzy krajoznawczej, jak i praktycznych zagadnień obsługi turystów.

3. Egzamin ze znajomości języka obcego dla pilotów wycieczek obejmuje w szczególności:

- 1) test pisemny z zakresu rozumienia sformułowań handlowych, urzędowych i krajoznawczych,
- 2) część pisemną, potwierdzającą umiejętność formułowania wypowiedzi w języku obcym,
- 3) część ustną w formie rozmowy, obejmującą rozumienie pytań zadawanych ustnie i płynne posługiwanie się językiem obcym przy udzielaniu odpowiedzi.

4. Ocenie podlega każdy element egzaminu. Ocenę końcową pozytywną otrzymuje kandydat, który otrzymał wszystkie oceny częściowe pozytywne.

§ 22. Osoba, która nie zdała egzaminu ze znajomości języka obcego, może przystąpić do egzaminu ponownie po upływie 30 dni.

§ 23. Osobom, które zdały egzamin ze znajomości języka obcego z wynikiem pozytywnym, wydaje się świadectwo znajomości języka obcego w zakresie wymaganym od przewodników turystycznych i pilotów wycieczek według wzoru określonego w załączniku nr 7 do rozporządzenia.

§ 24. Opłaty egzaminacyjne za sprawdzenie kwalifikacji kandydatów na przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek oraz za sprawdzenie znajomości języka obcego przez przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek, a także wysokość wynagrodzenia egzaminatorów ustala się jako procent najniższego wynagrodzenia za pracę przysługującego pracownikom, ustalonego zgodnie z przepisami prawa pracy, obowiązującego w dniu przeprowadzenia egzaminu, zwanego dalej „najniższym wynagrodzeniem”. Stawki opłat i wynagrodzenia zaokrągla się do pełnych złotych w górę.

§ 25. Opłata za egzamin osób ubiegających się o uprawnienia przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, a także za egzamin ze znajomości języka obce-

go przez przewodnika turystycznego i pilota wycieczek wynosi:

- 1) 10% najniższego wynagrodzenia — za egzamin osób ubiegających się o uprawnienia pilota wycieczek, przewodnika terenowego i przewodnika miejskiego,
- 2) 10% najniższego wynagrodzenia — za egzamin osób ubiegających się o uprawnienia przewodnika górskiego klasy trzeciej,
- 3) 15% najniższego wynagrodzenia — za egzamin osób ubiegających się o uprawnienia przewodnika górskiego klasy drugiej i pierwszej,
- 4) 10% najniższego wynagrodzenia — za egzamin sprawdzający kwalifikacje przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, któremu zawieszono uprawnienia,
- 5) 10% najniższego wynagrodzenia — za egzamin ze znajomości języka obcego przez przewodnika turystycznego i pilota wycieczek.

§ 26. 1. Za sprawdzenie kwalifikacji osoby ubiegającej się o uprawnienia przewodnika turystycznego i pilota wycieczek oraz za przeprowadzenie egzaminu sprawdzającego egzaminatorowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości:

- 1) 3% najniższego wynagrodzenia — za jednego egzaminowanego, jeżeli egzaminator pełni funkcję przewodniczącego komisji lub zespołu egzaminacyjnego,
- 2) 2% najniższego wynagrodzenia — za jednego egzaminowanego, dla pozostałych członków komisji egzaminacyjnej.

2. Wynagrodzenie egzaminatora sprawdzającego znajomość języka obcego przez pilota wycieczek lub przewodnika turystycznego wynosi 3% najniższego wynagrodzenia za jedną osobę.

3. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, obejmuje przygotowanie pytań, przeprowadzenie egzaminu pisemnego i ustnego oraz ocenę prac pisemnych.

§ 27. 1. Osoby ubiegające się o nadanie uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek składają wnioski do wojewody właściwego dla ich miejsca zamieszkania.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oraz nazwisko rodowe wnioskodawcy,
- 2) imiona rodziców,
- 3) datę i miejsce urodzenia,
- 4) wykształcenie (rodzaj szkoły średniej lub wyższej i rok ukończenia),
- 5) stałe miejsce zamieszkania oraz adres dla korespondencji w razie pobytu poza stałym miejscem zamieszkania,

- 6) poprzednie stałe miejsca zamieszkania w okresie ostatnich 5 lat,
- 7) wskazanie rodzaju i zakresu uprawnień, o które ubiega się wnioskodawca.

3. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) odpis świadectwa lub dyplomu stwierdzającego posiadanie wykształcenia średniego,
- 2) zaświadczenie o ukończeniu szkolenia prowadzonego przez jednostkę organizacyjną lub osobę uprawnioną do szkolenia przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek oraz o odbyciu praktyki,
- 3) zaświadczenie o zdaniu egzaminu przed właściwą komisją egzaminacyjną dla przewodników turystycznych lub pilotów wycieczek,
- 4) świadectwo lekarskie, potwierdzające stan zdrowia umożliwiający wykonywanie funkcji przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek w zakresie objętym wnioskiem, wystawione w trybie i zakresie określonym przepisami o badaniach lekarskich pracowników,
- 5) oświadczenie o niekaralności za przestępstwa umyślne lub inne, popełnione w związku z wykonywaniem funkcji przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek,
- 6) 2 fotografie.

§ 28. 1. Osoby ubiegające się o potwierdzenie uzyskanych przed dniem wejścia w życie ustawy uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek składają odpowiedni wniosek do wojewody właściwego ze względu na ich obecne miejsce zamieszkania.

2. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, należy dołączyć dokumenty potwierdzające uzyskane uprzednio uprawnienia. Potwierdzeniem posiadania uzyskanego uprzednio uprawnienia jest w odniesieniu do:

- 1) pilota wycieczek zagranicznych — zaświadczenie lub legitymacja pilota wycieczek zagranicznych potwierdzone przez centralny organ administracji rządowej do spraw turystyki,
- 2) pilota wycieczek krajowych i przewodnika turystycznego — legitymacja wystawiona przez właściwy terenowy organ administracji rządowej, zaświadczenie potwierdzone przez właściwy organ administracji rządowej lub legitymacja wystawiona przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze.

3. Nie wymaga dokumentowania posiadanie uprawnień, których uzyskanie znajduje potwierdzenie w ewidencji prowadzonej przez organ upoważniony do potwierdzania uprawnień, a także w ewidencji pilotów wycieczek zagranicznych przekazanej wojewodom przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki.

§ 29. W odniesieniu do osób ubiegających się o potwierdzenie uprawnień przewodnika turystycznego uzyskanych u organizatorów szkolenia innych niż Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, o któ-

rych mowa w art. 49 ust. 1 pkt 2 ustawy, podstawą potwierdzenia uprawnienia jest uznanie zakresu odbytego szkolenia za równorzędny z zakresem szkolenia obowiązującym w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym; ocenie podlega dokumentacja szkolenia, obejmująca w szczególności program, wykaz kadry kształcącej, protokoły egzaminacyjne oraz wykaz wydanych zaświadczeń i legitymacji.

§ 30. 1. Na podstawie złożonych wniosków i dokumentów oraz posiadanej ewidencji wojewoda potwierdza dotychczasowe uprawnienia odpowiednio jako uprawnienia:

- 1) pilota wycieczek — w odniesieniu do osób, które posiadały uprawnienia pilota wycieczek zagranicznych kategorii czwartej, trzeciej, drugiej i pierwszej, pilota wycieczek krajowych oraz przewodnika górskiego i terenowego,
- 2) przewodnika górskiego — dla osób, które posiadały uprawnienia przewodnika górskiego, z zachowaniem dotychczasowej klasy i obszaru uprawnień,
- 3) przewodnika terenowego — dla osób posiadających uprawnienia przewodnika terenowego,
- 4) przewodnika miejskiego — dla osób posiadających uprawnienia przewodnika miejskiego dla danego miasta.

2. Potwierdzenie uprawnień dokumentuje się wydaniem legitymacji pilota wycieczek lub przewodnika turystycznego.

§ 31. 1. Osobom przedstawiającym dokumenty potwierdzające znajomość języka obcego, zgodnie z przepisami ustawy, wojewoda dokonujący potwierdzenia uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek wpisuje znajomość języka obcego w wydawanej legitymacji.

2. Osoby, które nie spełniają wymagań określonych w ust. 1, mogą otrzymać potwierdzenie znajomości języka obcego po spełnieniu wymagań określonych ustawą, w szczególności po zdaniu egzaminu ze znajomości języka przed właściwą komisją egzaminacyjną języków obcych.

§ 32. 1. Ustala się wzór legitymacji:

- 1) przewodnika miejskiego i terenowego, określony w załączniku nr 8 do rozporządzenia,
- 2) przewodnika górskiego, określony w załączniku nr 9 do rozporządzenia,
- 3) pilota wycieczek, określony w załączniku nr 10 do rozporządzenia.

2. Legitymacje wydaje i dokonuje w nich wpisów wojewoda właściwy dla nadania lub potwierdzenia uprawnień przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek.

§ 33. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *J. Buzek*

Załączniki do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 marca 1999 r. (poz. 301)

Załącznik nr 1

**PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA OGÓLNEGO
DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH**

I. Założenia ogólne

1. Szkolenie dla kandydatów na przewodników turystycznych powinno obejmować co najmniej 250 godzin zajęć, w tym: 50 godzin w części wspólnej dla wszystkich rodzajów przewodnictwa (załącznik nr 1 do rozporządzenia) i 200 godzin w części szczegółowej, odrębnej dla każdego rodzaju przewodnictwa (załączniki nr 2, 3 lub 4 do rozporządzenia).

2. W programie szkolenia powinny być uwzględnione, w proporcjach zalecanych programami szkolenia, zajęcia teoretyczne (wykłady i seminaria) oraz zajęcia praktyczne (ćwiczenia w terenie, wycieczki szkoleniowe).

3. W programie szkolenia należy przewidzieć praktyki, polegające na samodzielnym przeprowadzeniu, pod kierunkiem instruktora, 2 do 5 wycieczek.

4. Na podstawie programów (załączniki nr 1—4 do rozporządzenia) organizator szkolenia opracowuje program szczegółowy. W programie tym można zwiększyć ilość godzin przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów, a także — w uzasadnionych przypadkach — dokonać zmiany proporcji godzin pomiędzy poszczególnymi przedmiotami.

II. Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin
1	2	3	4
1	Historia Polski	Podstawowe wiadomości z historii Polski w zakresie szkoły średniej ogólnokształcącej, od prehistorii po czasy współczesne	10
2	Geografia turystyczna Polski	Ogólna charakterystyka położenia geograficznego, klimatu i warunków przyrodniczych. Krajobrazy Polski, charakterystyka krajobrazów naturalnych i przekształconych. Geografia gospodarcza Polski, ważniejsze regiony gospodarcze i gałęzie przemysłu. Zasoby surowcowe. Gospodarka rolna. Charakterystyka ważniejszych regionów turystycznych. Podział administracyjny kraju. Mniejszości narodowe i religie	8
3	Historia kultury w Polsce	Historia architektury w Polsce. Charakterystyczne cechy poszczególnych stylów architektonicznych w ich rozwoju historycznym, rozmieszczenie obiektów reprezentujących poszczególne style na mapie zabytków. Najważniejsze muzea polskie. Zabytki piśmiennictwa polskiego w zbiorach muzealnych. Najciekawsze dzieła malarstwa europejskiego w polskich zbiorach muzealnych. Malarstwo polskie — główne kierunki i przedstawiciele. Współczesna sztuka polska w zbiorach muzealnych. Ochrona dóbr kultury, jej formy prawne i organizacyjne. Kultura i sztuka ludowa. Główne regiony etnograficzne	10
4	Przyroda i jej ochrona w Polsce	Podstawowe założenia programowe i prawne ochrony przyrody. Ustawa o ochronie przyrody. Parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, pomniki przyrody, obszary krajobrazu chronionego, rezerваты biosfery. Zagrożenia środowiska naturalnego, w tym powstające w związku z ruchem turystycznym — podstawowe pojęcia ekologii. Zasady ruchu turystycznego w lasach, bezpieczeństwo przeciwpożarowe w lasach	4

1	2	3	4
5	Turystyka w Polsce	Podstawowe pojęcia z zakresu turystyki według terminologii Światowej Organizacji Turystyki. Wartości społeczne, zdrowotne, wychowawcze i gospodarcze turystyki. Podstawowe pojęcia z zakresu krajoznawstwa. Pionierzy turystyki i krajoznawstwa. Zarys historii turystyki w Polsce na tle krajów europejskich. Organizacja turystyki w Polsce: administracja rządowa i samorządowa, organizacje społeczne, izby gospodarcze, przedsiębiorstwa i biura turystyczne. Historia i organizacja przewodnictwa turystycznego	4
6	Metodyka przewodnictwa	Kultura osobista, etyka i moralność przewodnika. Kultura uprawiania turystyki. Dydaktyka przekazu przewodnickiego. Opanowanie języka polskiego i jego kultura, słownictwo, przykłady najczęstszych błędów językowych. Postępowanie się mikrofonem w autokarze, pomieszczeniu zamkniętym i na wolnym powietrzu. Orowadzanie grupy wycieczkowej w terenie otwartym i w pomieszczeniach zamkniętych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów sakralnych, muzealnych, cmentarzy i miejsc martyrologii. Problematyka wycieczek szkolnych, oddziaływanie wychowawcze na dzieci i młodzież. Orowadzanie wycieczek osób niepełnosprawnych. Ogólne zasady bezpieczeństwa w prowadzeniu wycieczek. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowa nie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki	6
7	Podstawowe przepisy prawne w turystyce	Przepisy niezbędne w pracy przewodnika: finansowe, meldunkowe, skarbowe, celne, graniczne, drogowe. Ustawa o usługach turystycznych. Prawo w pracy biur podróży. Umowy w turystyce, ich rodzaje, prawa i obowiązki stron. Stosunki prawne: biuro podróży — klient — przewodnik oraz przewodnik — uczestnik wycieczki. Odpowiedzialność prawna przewodnika: karna i cywilna	4
8	Wybrane zagadnienia z psychologii i socjologii	Psychologia i socjologia grupy wycieczkowej. Przewodnik jako kierownik zespołu. Opis pożądanej sylwetki, cech psychofizycznych i walorów osobistych przewodnika. Zasady organizacji i kierowania zespołami ludzkimi, systemy komunikacji, grupy nieformalne. Psychologia młodzieży. Znużenie fizyczne i psychiczne, sposoby zapobiegania. Metody rozwiązywania konfliktów w grupie turystycznej oraz zapobiegania i likwidacji negatywnych zjawisk występujących w turystyce	4

Załącznik nr 2

**PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO
DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH**

I. Założenia ogólne

1. Kandydaci na przewodników górskich, niezależnie od przedmiotów objętych programem wspólnym dla wszystkich rodzajów przewodnictwa (załącznik nr 1), obowiązani są do odbycia szkolenia w zakresie przedmiotów objętych niniejszym programem ramowym.

2. Szkolenie powinno obejmować co najmniej 250 godzin zajęć, w tym: część wspólna (załącznik nr 1) — co najmniej 50 godzin, część ogólna dla wszystkich rodzajów przewodnictwa górskiego (II) — co najmniej 50 godzin, część szczegółowa (III, IV lub V) — co najmniej 150 godzin.

3. Szkolenie dla kandydatów na przewodników górskich powinno trwać co najmniej 10 miesięcy, jego program zaś powinien obejmować zajęcia praktyczne w warunkach zimowych.

4. Szkolenie dla przewodników ubiegających się o wyższe klasy może odbywać się w formie kierowanego samokształcenia, obejmującego tematy wymagane programem szkolenia.

5. W szkoleniu kandydatów na przewodników górskich szczególną uwagę należy przywiązywać do praktycznych form szkolenia (zajęcia praktyczne, wycieczki szkoleniowe).

II. Program szkolenia części ogólnej, obowiązującej dla wszystkich rodzajów przewodnictwa górskiego

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin (w tym zajęć praktycznych)
1	2	3	4
1	Podstawowe wiadomości o górach Europy i świata	Przegląd masywów i pasm górskich wszystkich kontynentów ze szczególnym uwzględnieniem gór Europy	4
2	Geografia turystyczna gór Polski	Podział geograficzny, morfologiczny i turystyczny gór Polski. Geografia, geologia i topografia najważniejszych grup górskich. Klimat i wody. Główne szlaki turystyczne	6
3	Zagadnienia ochrony obszarów górskich	Charakterystyka środowiska przyrodniczego. Strefy roślinności w górach. Parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody. Zagrożenie środowiska i sposoby przeciwdziałania	4
4	Góry w kulturze polskiej	Góry w literaturze pięknej, twórczości plastycznej i muzycznej. Kultura ludowa, jej główne przejawy i cechy. Wydawnictwa o tematyce górskiej: mapy, monografie, albumy, przewodniki, czasopisma i periodyki	4
5	Historia i organizacja turystyki górskiej w Polsce	Historia poznania gór i turystyki górskiej, alpinizmu, przewodnictwa i ratownictwa górskiego. Wybitni polscy znawcy gór i turystyki górskiej. Polacy w górach świata. Organizacja turystyki górskiej, alpinizmu i ratownictwa górskiego	4
6	Zasady letniej i zimowej turystyki górskiej	Sprzęt i ekwipunek turystyczny. Zasady znakowania szlaków turystycznych. Odznaki turystyczne: GOT i GON. Metodyka prowadzenia grupy wycieczkowej w terenie górskim. Orientacja w terenie. Posługiwanie się mapą i kompasem	8 (4)
7	Bezpieczeństwo w górach	Charakterystyczne cechy klimatu górskiego. Rodzaje zagrożeń występujących w górach. Prowadzenie grupy wycieczkowej w warunkach ekstremalnych (mgła, burza, noc, oblodzenie, zabłądzenie itp.). Stan zdrowia turysty, przygotowanie kondycyjne, przeciwwskazania do uprawiania turystyki górskiej. Aklimatyzacja, choroba górską — jej objawy, zapobieganie i leczenie. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Improwizowany sprzęt transportowy i transport poszkodowanego. Wzywanie pomocy w górach. Podstawowe zasady asekuracji w terenie eksponowanym. Skład podstawowej apteczki przewodnika	20 (10)

III. Program szkolenia kandydatów na przewodników beskidzkich

1	2	3	4
1	Historia Beskidów na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Archeologia, osadnictwo, problematyka społeczna, kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Ważne wydarzenia historyczne. Historia miast i miejscowości. Beskidy w okresie II Rzeczypospolitej i II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Ważniejsze postacie historyczne, miejscowości i obiekty z nimi związane. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej	30

1	2	3	4
2	Geografia, geologia i przyroda Beskidów	Szczegółowe wiadomości o geografii, geologii i morfologii. Charakterystyka środowiska przyrodniczego. Parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody, rezerваты biosfery. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, w tym dojazdy i parkingi	20 (10)
3	Kultura i sztuka Beskidów	Historia kultury i sztuki Beskidów. Wpływ kultury Beskidów na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Obiekty architektury współczesnej. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne (wiadomości o zbiorach i zasadach zwiedzania). Prasa i wydawnictwa regionalne. Wybitni twórcy dawni i współcześni	18 (10)
4	Etnografia i kultura ludowa	Kultura ludowa, strój i obrzędy. Budownictwo drewniane, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego. Skanseny, muzea i izby regionalne	10 (5)
5	Topografia, komunikacja, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Beskidów, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Szlaki turystyczne, baza noclegowa, koleje linowe, wyciągi narciarskie, układ komunikacyjny, linie kolejowe i szosy, panoramy z punktów widokowych	40 (20)
6	Trasy zjazdowe w Beskidach	Drogi, koleje, ważniejsze obiekty przy trasach dojazdowych	10
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych	(obowiązuje dla kandydatów na klasę pierwszą). Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki	22 (16)

Objaśnienia:

- Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1—6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o wybranym obszarze Beskidów Polskich, określonym w § 5 ust. 1 rozporządzenia, oraz szczegółowe wiadomości o odpowiedniej części Beskidów Czeskich i Słowackich, a także ogólne wiadomości o pozostałych częściach Beskidów Polskich, Beskidach Czeskich i Słowackich oraz górskich pasmach przyległych.
- Użyte w pkt 1 określenie „odpowiednia część Beskidów Czeskich i Słowackich” oznacza:
  - dla obszaru zachodniego Beskidów Zachodnich: Beskid Śląski — pasmo graniczne, Beskidy Śląsko-Morawskie od przełęcz Pindula do linii szosy Valaske Mezirici—Nowy Jicin, Jaworniki od doliny Kisucy do linii szosy Puckov—Vsetin, Góry Kisuckie, Małą Fatrę po dolinę Wagu, Orawskie Beskidy z Dolną Orawą, Magurę Orawską oraz Góry Choczańskie,
  - dla obszaru wschodniego Beskidów Zachodnich: Magurę Spiską, Góry Lewockie i Góry Czerhowskie,
  - dla obszaru Beskidów Wschodnich: Pogórze Ondawskie, Góry Bukowskie i pasmo Wyhorlatu.

IV. Program szkolenia kandydatów na przewodników sudeckich

1	2	3	4
1	Historia Sudetów na tle historii Polski, Czech i Niemiec	Wybrane wiadomości z historii Polski, Czech i Niemiec. Ważniejsze wydarzenia w historii Sudetów. Archeologia, osadnictwo, problematyka społeczna, kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Historia miast i miejscowości. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej. Wybitne postacie historyczne, miejscowości i obiekty z nimi związane	30
2	Geografia, geologia i przyroda Sudetów	Szczegółowe wiadomości o geografii, morfologii i geologii. Charakterystyka środowiska przyrodniczego. Parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, w tym dojazdy i parkingi	20 (10)

1	2	3	4
3	Kultura i sztuka Sudetów	Historia kultury i sztuki Sudetów. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Obiekty architektury współczesnej. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne. Literatura, plastyka i muzyka. Wybitni twórcy dawni i współcześni. Prasa i wydawnictwa regionalne	18 (10)
4	Etnografia i kultura ludowa	Budownictwo drewniane, folklor, obrzędy, wierzenia, kultura ludowa. Skanseny, muzea i izby regionalne	10 (5)
5	Topografia, komunikacja, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Sudetów, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Szlaki turystyczne, baza noclegowa, koleje linowe, wyciągi narciarskie, układ komunikacyjny, linie kolejowe i szosy, panoramy z punktów widokowych	40 (20)
6	Trasy dojazdowe w Sudety	Drogi, koleje, ważniejsze obiekty przy trasach dojazdowych	10
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych	(obowiązuje dla kandydatów na klasę pierwszą). Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki	22 (16)

Objaśnienia:

- Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1—6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o wybranym obszarze Sudetów Polskich określonym w § 5 ust. 3 rozporządzenia oraz ogólne wiadomości o pozostałej części Sudetów Polskich i odpowiedniej części Sudetów Czeskich.
- Użyte w pkt 1 określenie „odpowiednia część Sudetów Czeskich” oznacza:
  - dla obszaru zachodniego Sudetów: Góry Łużyckie, Góry Izerskie i Pasma Jesztedu oraz Karkonosze i Pogórze Karkonoskie,
  - dla obszaru wschodniego Sudetów: Wyżynę Bromowską, Góry Orlickie, Jesioniki oraz Góry Odrzańskie.

V. Program szkolenia kandydatów na przewodników tatrzańskich

1	2	3	4
1	Historia Tatr i Podtatrza na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Ważniejsze wydarzenia historyczne w Tatrach i na Podtatrzu. Osadnictwo, problematyka kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Historia miast i miejscowości Podtatrza. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej. Wybitne postacie historyczne, miejsca z nimi związane	30
2	Geografia, geologia i przyroda Tatr i Podtatrza	Wiadomości z zakresu geografii, geologii i przyrody Tatr i Podtatrza. Tatrzański Park Narodowy. Rezerваты i pomniki przyrody. Typowe okazy flory i fauny	20 (10)
3	Kultura i sztuka	Wpływ kultury regionu na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Tatry i Podtatrze w kulturze polskiej (literatura, sztuki plastyczne, muzyka). Muzea i zbiory. Wybitni twórcy dawni i współcześni	14 (6)
4	Etnografia i kultura ludowa	Budownictwo drewniane, folklor, zwyczaje, obrzędy, kultura ludowa, wybitni twórcy ludowi dawni i współcześni. Pasterstwo dawniej i dziś, jego wpływ na kulturę ludową. Skanseny, muzea i izby regionalne	14 (8)
5	Topografia Tatr i Podtatrza, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Tatr i Podtatrza, szlaki turystyczne, baza noclegowa, kolejki i wyciągi. Panoramy z poszczególnych szczytów. Układ komunikacyjny Podtatrza: drogi, linie kolejowe	40 (30)
6	Trasy dojazdowe w Tatry	Drogi, linie kolejowe, ważniejsze obiekty położone przy drogach dojazdowych w Tatry (dotyczy wyłącznie przewodników spoza Zakopanego)	10

1	2	3	4
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek	Metodyka i technika prowadzenia grup wycieczkowych wszystkimi szlakami znakowanymi Tatr w warunkach letnich. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki	22 (18)
<p>Objaśnienia:</p> <p>Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1—6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o Tatrach i Podtatrzu Polskim oraz ogólne wiadomości o Tatrach Słowackich, Podtatrzu Słowackim i górskich pasmach przyległych.</p>			

Załącznik nr 3

**PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO
DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW MIEJSKICH**

I. Założenia ogólne

1. Kandydaci na przewodników miejskich, niezależnie od przedmiotów objętych programem wspólnym dla wszystkich rodzajów przewodnictwa (załącznik nr 1 do rozporządzenia), obowiązani są do odbycia szkolenia w zakresie przedmiotów objętych niniejszym programem ramowym.

2. Program kursu powinien obejmować minimum 250 godzin, w tym minimum 50 godzin zajęć objętych programem wspólnym (załącznik nr 1 do rozporządzenia).

II. Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin (w tym zajęć praktycznych)
1	2	3	4
1	Historia miasta na tle historii Polski	Historia miast w Polsce (ogólna charakterystyka miast zabytkowych). Początki i przeszłość miasta. Miasto w okresie II Rzeczypospolitej i w czasie II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Współczesny rozwój miasta. Życie społeczno-polityczne. Wybitne postacie historyczne związane z miastem	30 (10)
2	Kultura i sztuka miasta	Zabytki miasta na tle historii sztuki w Polsce. Rozwój urbanistyczny miasta. Okresy świetności w historii Polski. Zabytki architektury, rzeźby i malarstwa. Muzea i pomniki. Place i ulice. Parki i ogrody. Instytucje naukowe i kulturalne. Szkolnictwo, wyższe uczelnie	60 (25)
3	Miasto współczesne	Położenie, powierzchnia, liczba mieszkańców, podział administracyjny (dzielnice, osiedla). Życie społeczno-polityczne. Wybitne postacie współczesne miasta. Historia i współczesna gospodarka miasta. Najważniejsze obiekty użyteczności publicznej. Współczesna architektura i budownictwo. Urządzenia socjalne i służba zdrowia. Główne atrakcje miasta. Miasto w literaturze, piosenkach i anegdotach	35 (15)

1	2	3	4
4	Geografia turystyczna miasta i regionu	Aktualne problemy miasta i regionu. Plany rozwoju miasta i okolic. Charakterystyka środowiska geograficznego. Trasy wylotowe. Miejscowości i obiekty o znaczeniu historycznym i turystycznym w najbliższej okolicy	35 (15)
5	Topografia miasta i strefy podmiejskiej	Układ komunikacyjny miasta, arterie przelotowe. Lokalizacja obiektów zabytkowych, gospodarczych i użyteczności publicznej. Baza turystyczna, sportowa i rekreacyjna. Lokalizacja parkingów	40 (30)
6	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek	Metodyka i technika prowadzenia grup wycieczkowych w mieście. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach. Skład podstawowej apteczki	22 (18)

Załącznik nr 4

**PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO
DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW TERENOWYCH**

I. Założenia ogólne

1. Kandydaci na przewodników terenowych, niezależnie od przedmiotów objętych programem wspólnym dla wszystkich rodzajów przewodnictwa (załącznik nr 1 do rozporządzenia), obowiązani są do odbycia szkolenia w zakresie przedmiotów objętych niniejszym programem ramowym.

2. Program kursu powinien obejmować minimum 250 godzin zajęć, w tym minimum 50 godzin zajęć objętych programem wspólnym (załącznik nr 1 do rozporządzenia).

II. Program szkolenia

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin (w tym zajęć praktycznych)
1	2	3	4
1	Historia regionu na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Ważniejsze wydarzenia w historii regionu. Charakterystyka miast i miejscowości regionu (historia, ważniejsze zabytki, współczesność, ważniejsze obiekty użyteczności publicznej). Region w okresie II Rzeczypospolitej i II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Ważniejsze zagadnienia z historii współczesnej	30
2	Kultura i sztuka regionu	Historia kultury i sztuki regionu. Wpływ kultury regionu na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Wybitne postacie historyczne, miejscowości, obiekty i pomniki z nimi związane. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne (wiadomości o zbiorach i zasadach zwiedzania). Prasa i wydawnictwa regionalne	30 (10)
3	Geografia gospodarcza regionu	Położenie i obszar, podział administracyjny, ludność (z uwzględnieniem mniejszości narodowych i religii). Ukształtowanie powierzchni, klimat, wody (rzeki, jeziora, ciekły wodne). Zasoby naturalne i ich wykorzystanie. Ważniejsze gałęzie przemysłu, plany rozwoju gospodarczego. Najważniejsze obiekty gospodarcze, charakterystyka ich produkcji, dane statystyczne, możliwości zwiedzania. Gospodarka rolna regionu	30 (10)

1	2	3	4
4	Etnografia regionu	Kultura ludowa, strój i obrzędy ludowe, folklor. Budownictwo, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego. Skanseny, muzea i izby regionalne	15 (10)
5	Przyroda i jej zasoby w regionie	Charakterystyka środowiska przyrodniczego regionu. Parki narodowe i krajobrazowe. Rezerваты i pomniki przyrody, obszary chronione i atrakcyjne zespoły przyrodnicze. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, w tym parkingi i dojazdy	20 (10)
6	Zagospodarowanie turystyczne regionu	Baza turystyczna, ośrodki rekreacyjne i turystyczne. Szlaki turystyczne. Obiekty sportowe. Układ komunikacyjny regionu (drogi międzynarodowe, krajowe, lokalne, linie kolejowe). Kolejki linowe i wyciągi narciarskie	20 (10)
7	Terenoznawstwo i topografia	Orientacja w terenie: bez mapy, z mapą i kompasem, posługiwanie się mapą i kompasem. Topografia regionu (konfiguracja terenu). Lokalizacja obiektów zabytkowych, przyrodniczych i współczesnych, drogi dojazdowe do nich. Mapy turystyczne, ich skale i rodzaje	25 (15)
8	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek terenowych	Specyfika prowadzenia wycieczek autokarowych, kolejowych i pieszych. Grupa w terenie i w obiekcie, współpraca z grupą. Współpraca z kierowcą. Posługiwanie się mikrofonem. Zasady oprowadzania po obiektach sakralnych. Przerwy na odpoczynek. Posługiwanie się anegdotą i dowcipem. Zasady bezpieczeństwa na wycieczkach terenowych. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach. Skład podstawowej apteczki	30 (20)

Załącznik nr 5

PROGRAM UZUPEŁNIAJĄCEGO SZKOLENIA DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH
KLASY DRUGIEJ I PIERWSZEJ

I. Program szkolenia przewodników beskidzkich ubiegających się o wyższe klasy

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin (w tym zajęć praktycznych)
1	2	3	4
1	Historia Beskidów na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Archeologia, osadnictwo, problematyka społeczna, kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Ważne wydarzenia historyczne. Historia miast i miejscowości. Beskidy w okresie II Rzeczypospolitej i II wojny światowej. Odbudowa ze zniszczeń wojennych. Ważniejsze postacie historyczne, miejscowości i obiekty z nimi związane. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej — kontynuacja szkolenia podstawowego	30
2	Geografia, geologia i przyroda Beskidów	Szczegółowe wiadomości o geografii, geologii i morfologii. Charakterystyka środowiska przyrodniczego. Parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody, rezerваты biosfery. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, w tym dojazdy i parkingi — kontynuacja szkolenia podstawowego	20 (10)

1	2	3	4
3	Kultura i sztuka Beskidów	Historia kultury i sztuki Beskidów. Wpływ kultury Beskidów na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Obiekty architektury współczesnej. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne (wiadomości o zbiorach i zasadach zwiedzania). Prasa i wydawnictwa regionalne. Wybitni twórcy dawni i współcześni — kontynuacja szkolenia podstawowego	18 (10)
4	Etnografia i kultura ludowa	Kultura ludowa, strój i obrzędy. Budownictwo drewniane, ośrodki przemysłu i rzemiosła ludowego. Skanseny, muzea i izby regionalne — kontynuacja szkolenia podstawowego	10 (5)
5	Topografia, komunikacja, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Beskidów, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Szlaki turystyczne, baza noclegowa, koleje linowe, wyciągi narciarskie, układ komunikacyjny, linie kolejowe i szosy, panoramy z punktów widokowych — kontynuacja szkolenia podstawowego	40 (20)
6	Trasy dojazdowe w Beskidy	Drogi, koleje, ważniejsze obiekty przy trasach dojazdowych — kontynuacja szkolenia podstawowego	10
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych	(obowiązuje dla kandydatów na klasę pierwszą) Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki — kontynuacja szkolenia podstawowego	22 (16)

Objaśnienia:

- Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1—6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o wybranym obszarze Beskidów Polskich, określonym w § 5 ust. 1 rozporządzenia, oraz szczegółowe wiadomości o odpowiedniej części Beskidów Czeskich i Słowackich, a także ogólne wiadomości o pozostałych częściach Beskidów Polskich, Beskidach Czeskich i Słowackich oraz górskich pasmach przyległych.
- Użyte w pkt 1 określenie „odpowiednia część Beskidów Czeskich i Słowackich” oznacza:
  - dla obszaru zachodniego Beskidów Zachodnich: Beskid Śląski — pasmo graniczne, Beskidy Śląsko-Morawskie od przełęczy Pindula do linii szosy Valaske Mezirici — Nowy Jicin, Jaworniki od doliny Kisucy do linii szosy Puckov — Vsetin, Góry Kisuckie, Małą Fatrę po dolinę Wagu, Orawskie Beskidy z Dolną Orawą, Magurę Orawską oraz Góry Choczańskie,
  - dla obszaru wschodniego Beskidów Zachodnich: Magurę Spiską, Góry Lewockie i Góry Czerhowskie,
  - dla obszaru Beskidów Wschodnich: Pogórze Ondawskie, Góry Bukowskie i pasmo Wyhorlatu.
- Przewodników beskidzkich ubiegających się o klasę drugą obowiązuje przeszkolenie zgodnie z programem szkolenia w zakresie szczegółowych wiadomości o drugiej wybranej części Beskidów Polskich oraz odpowiedniej części Beskidów Czeskich lub Słowackich i górskich pasm przyległych.
- Przewodników beskidzkich ubiegających się o klasę pierwszą obowiązuje przeszkolenie zgodnie z programem szkolenia w zakresie szczegółowych wiadomości o trzecim (pozostałym) obszarze Beskidów Polskich z uwzględnieniem tras turystycznych nie znakowanych oraz odpowiedniej części Beskidów Czeskich lub Słowackich i górskich pasm przyległych, a także szkolenie praktyczne w zakresie określonym w lp. 7 tabeli (metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych).

II. Program szkolenia przewodników sudeckich ubiegających się o wyższe klasy

1	2	3	4
1	Historia Sudetów na tle historii Polski, Czech i Niemiec	Wybrane wiadomości z historii Polski, Czech i Niemiec. Ważniejsze wydarzenia w historii Sudetów. Archeologia, osadnictwo, problematyka społeczna, kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Historia miast i miejscowości. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej. Wybitne postacie historyczne, miejscowości i obiekty z nimi związane — kontynuacja szkolenia podstawowego	30
2	Geografia, geologia i przyroda Sudetów	Szczegółowe wiadomości o geografii, morfologii i geologii. Charakterystyka środowiska przyrodniczego. Parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты i pomniki przyrody. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, w tym dojazdy i parkingi — kontynuacja szkolenia podstawowego	20 (10)
3	Kultura i sztuka Sudetów	Historia kultury i sztuki Sudetów. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Obiekty architektury współczesnej. Muzea, instytucje naukowe i kulturalne. Literatura, plastyka i muzyka. Wybitni twórcy dawni i współcześni. Prasa i wydawnictwa regionalne — kontynuacja szkolenia podstawowego	18 (10)
4	Etnografia i kultura ludowa	Budownictwo drewniane, folklor, obrzędy, wierzenia, kultura ludowa. Skanseny, muzea i izby regionalne	10 (5)
5	Topografia, komunikacja, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Sudetów, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Szlaki turystyczne, baza noclegowa, koleje linowe, wyciągi narciarskie, układ komunikacyjny, linie kolejowe i szosy, panoramy z punktów widokowych — kontynuacja szkolenia podstawowego	40 (20)
6	Trasy dojazdowe w Sudety	Drogi, koleje, ważniejsze obiekty przy trasach dojazdowych — kontynuacja szkolenia podstawowego	10
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych	(obowiązuje dla kandydatów na klasę pierwszą) Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki — kontynuacja szkolenia podstawowego	22 (16)

Objaśnienia:

- Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1—6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o wybranym obszarze Sudetów Polskich określonym w § 5 ust. 3 rozporządzenia oraz ogólne wiadomości o pozostałej części Sudetów Polskich i odpowiedniej części Sudetów Czeskich.
- Przewodników sudeckich ubiegających się o klasę drugą obowiązuje przeszkolenie zgodnie z programem szkolenia w zakresie szczegółowych wiadomości o drugim (pozostałym) obszarze Sudetów Polskich oraz odpowiedniej części Sudetów Czeskich.
- Użyte w pkt 1 i 2 określenie „odpowiednia część Sudetów Czeskich” oznacza:
  - dla obszaru zachodniego Sudetów: Góry Łużyckie, Góry Izerskie i Pasma Jesztedu oraz Karkonosze i Pogórze Karkonoskie,
  - dla obszaru wschodniego Sudetów: Wyżynę Bromowską, Góry Orlickie, Jesioniki oraz Góry Odrzańskie.
- Przewodników sudeckich ubiegających się o klasę I obowiązuje przeszkolenie w zakresie znajomości tras turystycznych nie znakowanych w Sudetach Polskich i Czeskich oraz szkolenie praktyczne w zakresie określonym w lp. 7 tabeli (metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych).

III. Program szkolenia przewodników tatrzańskich ubiegających się o wyższe klasy

1	2	3	4
1	Historia Tatr i Podtatrza na tle historii Polski	Wybrane wiadomości z historii Polski. Ważne wydarzenia historyczne w Tatrach i na Podtatrzu. Osadnictwo, problematyka kulturalna, gospodarcza, narodowościowa. Historia miast i miejscowości Podtatrza. Ważniejsze wydarzenia z historii współczesnej. Wybitne postacie historyczne, miejsca z nimi związane — kontynuacja szkolenia podstawowego	30
2	Geografia, geologia i przyroda Tatr i Podtatrza	Wiadomości z zakresu geografii, geologii i przyrody Tatr i Podtatrza. Tatrzański Park Narodowy. Rezerваты i pomniki przyrody. Typowe okazy flory i fauny — kontynuacja szkolenia podstawowego	20 (10)
3	Kultura i sztuka	Wpływ kultury regionu na kulturę narodową. Zabytki architektury, malarstwa i rzeźby. Tatra i Podtatrza w kulturze polskiej (literatura, sztuki plastyczne, muzyka). Muzea i zbiory. Wybitni twórcy dawni i współcześni — kontynuacja szkolenia podstawowego	14 (6)
4	Etnografia i kultura ludowa	Budownictwo drewniane, folklor, zwyczaje, obrzędy, kultura ludowa, wybitni twórcy ludowi dawni i współcześni. Pasterstwo dawniej i dziś, jego wpływ na kulturę ludową. Skanseny, muzea i izby regionalne — kontynuacja szkolenia podstawowego	14 (8)
5	Topografia Tatr i Podtatrza, zagospodarowanie turystyczne	Szczegółowa topografia Tatr i Podtatrza, szlaki turystyczne, baza noclegowa, kolejki i wyciągi. Panoramy z poszczególnych szczytów. Układ komunikacyjny Podtatrza: drogi, linie kolejowe — kontynuacja szkolenia podstawowego	40 (30)
6	Trasy dojazdowe w Tatry	Drogi, linie kolejowe, ważniejsze obiekty położone przy drogach dojazdowych w Tatry (dotyczy wyłącznie przewodników spoza Zakopanego) — kontynuacja szkolenia podstawowego	10
7	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek	Metodyka i technika prowadzenia grup wycieczkowych wszystkimi szlakami znakowanymi Tatr w warunkach letnich. Pierwsza pomoc przedlekarska w nagłych wypadkach i zachorowaniach, reanimacja, tamowanie krwotoków, unieruchamianie złamań. Skład podstawowej apteczki — kontynuacja szkolenia podstawowego	22 (18)

Objaśnienia:

- Dla przedmiotów wymienionych w lp. 1—6 tabeli obowiązują szczegółowe wiadomości o Tatrach i Podtatrzu Polskim oraz ogólne wiadomości o Tatrach Słowackich, Podtatrzu Słowackim i górskich pasmach przyległych.
- Przewodników tatrzańskich ubiegających się o klasę drugą obowiązuje przeszkolenie z zakresu topografii Tatr — drogi nie znakowane i wspinaczkowe, poszerzone wiadomości z zakresu przyrody Tatr i ich ochrony oraz z zakresu prowadzenia na drogach taternickich do trzeciego stopnia trudności w lecie i drugiego stopnia trudności w zimie.
- Przewodników tatrzańskich ubiegających się o klasę pierwszą obowiązuje przeszkolenie z zakresu szczegółowej topografii Tatr, poszerzonych wiadomości z zakresu przyrody Tatr i ich ochrony oraz z zakresu prowadzenia na drogach taternickich do piątego stopnia trudności w lecie i trzeciego stopnia trudności w zimie.

IV. Program dodatkowego szkolenia uzupełniającego dla przewodników tatrzańskich klasy pierwszej prowadzących wycieczki powyżej trzeciego stopnia trudności w zimie i piątego stopnia trudności w lecie oraz w górach typu alpejskiego poza granicami kraju (przewodników wysokogórskich).

Do szkolenia uzupełniającego w zakresie prowadzenia wycieczek wysokogórskich dopuszcza się przewodników tatrzańskich klasy pierwszej, którzy złożą wykaz przejść, obejmujący przejścia skalne wielowyciągowe, przejścia lodowe i mikstowe oraz przejścia narciarskie, a także zdadzą egzamin wstępny obejmujący:

- a) w zakresie narciarstwa: jazdę terenową, techniki narciarskie i narciarstwo wysokogórskie,
- b) w zakresie alpinizmu: umiejętności indywidualne prowadzenia turystów na trasach skalnych i lodowych oraz prowadzenie na drodze wspinaczkowej w górach.

Zakres szkolenia obejmuje:

Lp.	Temat	Problematyka	Czas trwania	Uwagi
1	Teoria przewodnictwa wysokogórskiego	Sprzęt i teoria asekuracji. Dydaktyka i metodyka. Fizjologia wysiłku i podstawy medycyny sportu. Wypadki, pierwsza pomoc. Śnieg i lawinoznawstwo. Meteorologia. Podstawy nawigacji. Ochrona przyrody. Terminologia fachowa w językach obcych	3 dni	Kolejność tematów realizowanych w trakcie szkolenia powinna odpowiadać kolejności ich przedstawienia w programie
2	Kurs lawinowy		6 dni	
3	Wspinaczka skałkowa i metodyka		6 dni	
4	Ratownictwo		6 dni	
5	Kurs skalny		12 dni	
6	Kurs lodowy		13 dni	
7	Narciarstwo pozatrasowe i metodyka		3 dni	
8	Kurs zimowy		14 dni	
9	Praktyka	Demonstracja technik narciarskich, skalnych i lodowych. Umiejętności prowadzenia turystów na trasach skalnych, lodowych i śnieżnych. Umiejętność prowadzenia turystów w zimie. Umiejętności w zakresie szkolenia turystów	40 dni	

Szkolenie kończy się egzaminem składającym się z trzech części: egzaminu teoretycznego, egzaminu praktycznego w lecie i egzaminu praktycznego w zimie.

PROGRAM SZKOLENIA DLA KANDYDATÓW NA PILOTÓW WYCIECZEK

1. Szkolenie obejmuje łącznie 140 godzin zajęć lekcyjnych oraz zajęć praktycznych.
2. Ustala się następujący podział treści programu na przedmioty oraz minimalną ilość godzin na poszczególne tematy:

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalna ilość godzin
1	2	3	4
1	Przemysł turystyczny w Polsce i na świecie	Podstawowe definicje i określenia według terminologii Światowej Organizacji Turystyki, biura i organizacje turystyczne, rodzaje turystyki i form wypoczynku, samorząd gospodarczy w rozwoju turystyki, polityka państwa w zakresie rozwoju turystyki	6
2	Turystyka przyjazdowa do Polski	Zasady powstania „produktu turystycznego”, rodzaje umów z partnerami, zasady odpraw grup, dokumentacja grup przyjazdowych, techniki realizacji grup przyjazdowych, zasady rozliczania, sieci hotelowe i gastronomiczne oraz zasady współpracy z hotelami i gastronomią, rodzaje i specyfikacja transportu turystycznego, grupy specjalistyczne	20
3	Turystyka wyjazdowa z Polski	Zasady odpraw grup, dokumentacja grup wyjazdowych, techniki realizacji grup wyjazdowych, zasady rozliczania grup wyjazdowych, grupy specjalistyczne, w tym tramping i tracking	14
4	Geografia turystyczna Polski i podstawy etnografii	Style architektoniczne i zabytki, polskie parki narodowe, krajobrazowe i rezerваты, ochrona przyrody, skarby kultury w Polsce i ich lokalizacja, informacja turystyczna, w tym wydawnictwa, muzea, skanseny, mniejszości narodowe, religie, podstawy warsztatu przewodnickiego	24
5	Struktura polityczno-społeczno-ekonomiczna kraju i świata	System polityczny w Polsce na tle systemów światowych. Struktura władzy w Polsce. Narodowość, ludność. Podstawowe wiadomości z geografii gospodarczej Polski. Religie w Polsce i na świecie	10
6	Przepisy prawne w turystyce	Ochrona konsumenta, umowa biura z klientem, odpowiedzialność prawna biura i pilota, opieka konsularna, prawa i obowiązki pilota, przepisy paszportowe, celne, wizowe, przepisy regulujące funkcjonowanie pilotażu	14
7	Bezpieczeństwo i ochrona zdrowia oraz mienia turystów	Formy ubezpieczenia turystów, protokoły szkód, postępowanie pilota w sytuacjach nadzwyczajnych, podstawy udzielania pierwszej pomocy: przedlekarskiej w nagłych wypadkach i zachorowaniach. Skład podstawowej apteczki	14
8	Pilot a grupa	Rozwiązywanie konfliktów, podstawy komunikowania, public relations, techniki wpływania na zbiorowość, elementy marketingu, efektywne techniki sprzedaży, kształtowanie image kraju, biura i osobistego	18
9	Zajęcia praktyczne	Całodniowa wycieczka krajowa lub zagraniczna, minimum jeden nocleg w obiekcie hotelowym	20

WZÓR ŚWIADECTWA ZNAJOMOŚCI JĘZYKA OBCEGO W ZAKRESIE WYMAGANYM
OD PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH I PILOTÓW WYCIECZEK

pieczęć podłużna

Wojewoda .....

ŚWIADECTWO
ZNAJOMOŚCI JĘZYKA OBCEGO

Pan(i) ..... urodzony(a) dnia .....

w ..... syn (córka) .....

zamieszkały(a) .....

złożył(a) w dniu .....

egzamin ze znajomości języka ..... w zakresie wymaganym dla:

przewodników turystycznych*) ..... **) pilotów wycieczek.

Świadectwo wydane zostało na podstawie protokołu egzaminacyjnego nr ..... z dnia .....

Komisji Egzaminacyjnej Języka ..... powołanej przez Wojewodę

.....
(pieczęć i podpis)..... dnia .....
(miejsowość) (data wystawienia)

*) Niepotrzebne skreślić.

**) Rodzaj przewodnictwa: górskie, miejskie, terenowe.

WZÓR LEGITYMACJI PRZEWODNIKA MIEJSKIEGO I TERENOWEGO

Oktadka zewnętrzna

	 LEGITYMACJA PRZEWODNIKA TURYSTYCZNEGO
--	---

Strony wewnętrzne 1 i 2

Wojewoda ..... <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 15%; text-align: center;">miejsce na fotografię</td> <td> LEGITYMACJA Nr .... imię .... nazwisko .... data urodzenia .... podpis posiadacza </td> </tr> </table>		miejsce na fotografię	LEGITYMACJA Nr .... imię .... nazwisko .... data urodzenia .... podpis posiadacza	Posiadacz legitymacji jest przewodnikiem turystycznym ..... Wszystkie władze proszone są o udzielenie w razie potrzeby pomocy okazicielowi niniejszej legitymacji. m.p. .... podpis wystawiającego ..... dnia .....
miejsce na fotografię	LEGITYMACJA Nr .... imię .... nazwisko .... data urodzenia .... podpis posiadacza			

Strony wewnętrzne 3 i 4

Posiadacz legitymacji ma prawo prowadzenia wycieczek turystycznych po obszarze: .... m.p. .... m.p. .... m.p.	Posiadacz legitymacji ma prawo oprowadzania wycieczek zagranicznych w następujących językach obcych: ..... m.p. ..... m.p. ..... m.p.
--	--

Opis techniczny:
 Legitymacja zawiera 6 stron (łącznie z okładkami).
 Format legitymacji rozłożonej 21 cm x 7,5 cm (1/4 wielkości arkusza A-4).
 Format legitymacji złożonej 10,5 cm x 7,5 cm.

WZÓR LEGITYMACJI PRZEWODNIKA GÓRSKIEGO

Okładka zewnętrzna

	  LEGITYMACJA PRZEWODNIKA GÓRSKIEGO
--	---

Strony wewnętrzne 1 i 2

Wojewoda		Posiadacz legitymacji jest przewodnikiem górskim ..... klasy trzeciej
miejsce na fotografię	LEGITYMACJA Nr .... imię .... nazwisko .... data urodzenia .... podpis posiadacza	Wszystkie władze proszone są o udzielenie w razie potrzeby pomocy okazicielowi niniejszej legitymacji. m.p. .... podpis wystawiającego ...., dnia .....

Strony wewnętrzne 3 i 4

Posiadacz legitymacji ma prawo prowadzenia wycieczek turystycznych po obszarze górskim:		Posiadacz legitymacji ma uprawnienia:	
....	m.p.	przewodnika ..... klasy drugiej	m.p.
....	m.p.	przewodnika ..... klasy pierwszej	m.p.
....	m.p.	do prowadzenia wycieczek wysokogórskich	m.p.

Strony wewnętrzne 5 i 6

Posiadacz legitymacji ma prawo oprowadzania wycieczek zagranicznych w następujących językach obcych:	
..... m.p.	
..... m.p.	
..... m.p.	

Opis techniczny:

Legitymacja zawiera 8 stron (łącznie z okładkami).

Format legitymacji rozłożonej 21 cm x 7,5 cm (1/4 wielkości arkusza A-4).

Format legitymacji złożonej 10,5 cm x 7,5 cm.

WZÓR LEGITYMACJI PILOTA WYCIECZEK

<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin-bottom: 10px;"></div> <p>WOJEWODA .....</p> <p>LOCAL AUTHORITY .....</p> <p>LEGITYMACJA Nr/CARD No: .....</p> <p>..... imię i nazwisko/name and surname</p> <p>..... data urodzenia/date of birth</p> <p style="text-align: center;">JEST PILOTEM WYCIECZEK IS A LICENSED TOUR LEADER</p> <p>Data uzyskania uprawnień .....</p> <p>Qualified on .....</p> <p>..... podpis/signature</p>	<p>Znajomość języków obcych/languages spoken:</p> <p>1. .... m.p. 3. .... m.p.</p> <p>2. .... m.p. 4. .... m.p.</p> <p>Wszelkie władze proszone są o udzielenie pilotowi pomocy w wykonywaniu jego obowiązków.</p> <p>All authorities are kindly requested to render assistance to the holder of this card in performing his/her duties.</p> <p>..... pieczęć i podpis /stamp & signature</p> <p>..... data/date</p>
---	---

Legitymacja w formie książeczki bez stron wewnętrznych, oprawiona w skórę lub tworzywo.
Na zewnętrznej pierwszej stronie okładki tłoczony orzeł.